

KIRDAN KENTE GÖÇÜN SOSYO-EKONOMİK SONUÇLARI: KAHRAMANMARAŞ YENİKÖY ÖRNEĞİ

Socio-Economic Results Of Rural-Urban Migration: The Case Of Kahramanmaraş Yeniköy

Dr. Öğr. Üyesi. Mehmet YILMAZ

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Kahramanmaraş/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5710-5263>

Müdür Yardımcısı. Mustafa NACAR

Kahramanmaraş Onikişubat Türk Telekom Ortaokulu, Kahramanmaraş/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9712-5683>

ÖZET

Yeniköy'den Kahramanmaraş İli'ne göç etmiş ve köyde yaşayan insanlarla görüşülerek yapılan olan bu çalışmanın amacı, Kahramanmaraş'a göçün sebepleri, sonuçları, kentle bütünleşme sürecinde meydana gelen sosyal değişim, köyde yaşayanların yaşamındaki değişim ve göçün köy insanlarına etkisini ortaya koymak olmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın temel problemi, Kahramanmaraş'a göç eden aileler ve köyde yaşayan ailelerdeki sosyal değişim durumudur.

Araştırmamızın bulguları şöyledir; eğitim ve refah düzeyi düşük olan köylüler kentsel üretim ilişkileriyle kolayca bütünleşmemektedir. Eğitim amaçlı köyden kente geçerek, eğitimini tamamlayan ailelerin çocuklarında kentle bütünleşme hızlı ve toplumsal hareketlilik bağlamında yukarı dikey hareket görülmektedir. Köy nüfusunda seyrekleşme, terk edilmişlik ve sosyal ilişkilerde azalma görülmektedir. Bunun yanı sıra şehirde tutunabilmek için, barınma, iş bulma konularında akraba, hemşeri, komşu dayanışması görülmektedir. Çalışmamızın bulgularını incelediğimizde ise, göç edenlerin K.Maraş'a ve kent kültürüne bir yandan uyum sağlamaya çalışırken, kendi kültürlerini de kentin bir parçası haline getirdikleri görülmüştür. Göç eden ve göç etmeyen ailelerin sosyal değişimleri incelenirken; alan araştırmasından elde ettiğimiz veriler nitel araştırma teknikleri kullanılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sosyal Değişim, Gecekondu, Kentle Bütünleşme, Toplumsal Hareketlilik.

ABSTRACT

Yeniköy Kahramanmaraş province had migrated to the village people who live interviews made this work The purpose of Kahramanmaraş migration causes, consequences, urban integration processes occurring in social change, living in the village in the life of change and migration village people to determine the effects have been. The main problem of the research in this direction, Kahramanmaraş migrating families and social change in families living in the village situation.

The findings of our research are as follows; with low levels of education and welfare of villagers urban relations of production can not be easily integrated. Migrate from villages to cities for education, training children of families in completing the integration of urban and social mobility in the context of rapid vertical movement shows up. In the sparse population of the village, there is decrease in abandonment and social relations. In order to keep this city as well as, housing, finding a job in the fields relatives, fellow countrymen, neighbors shows solidarity. When we examine the findings of our study, K.Maraş of migrating to urban culture on the one hand, and trying to adapt their culture, which has become a part of the city has seen. Migrant and non-migrant families when examining social change; Our data obtained from field studies using qualitative research techniques were interpreted.

Keywords: Migration, Social Change, Slums, Urban Integration, Social Mobilization

1. GİRİŞ

Göç kavramı en kısa tanımıyla; belli bir nüfusun bir bölgeden başka bir yere olan hareketi olarak anlam kazanır. Bununla birlikte göç, çok daha kapsamlı yer değiştirmenin ötesinde, sonuçları itibarıyla sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik birçok öğeyi içinde barındırmaktadır (Serdar, 2006: 34). Herhangi bir yer değiştirmenin göç sayılabilmesi için toplumsal ve ekonomik bir dönüşüm sonrasında gerçekleşmiş olması gereklidir (İçduygu ve Sirkeci, 1999:224).

Göçün, idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli ve geçici ya da belirli bir süreliğine değiştirme olayını ifade etmesi, bu değişimin, kıtalararası, uluslararası, bölgelerarası, kırdan şehre ya da bugün bazı ülkelerde görüldüğü gibi kentten kıra doğru herhangi bir ölçek ya da yöne doğru meydana gelebilmekte olduğu belirtilmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 1998: 308).

Tüm bunların yanı sıra göç; toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal bir olgu

olduğu kadar aynı zamanda bireysel bir süreçtir de. Göç edenlerin neden göç ettikleri, nereye gittikleri, gittikleri yerlerde ne kadar kalacakları, giderken hissettikleri ve geride bıraktıklarıyla, gittikleri yer ve orada yaşayacakları, bu yerlere uyum süreçleri, hem tüm toplumsal tarih için hem de o bireyler için oldukça önemlidir. Göç süreci analizinde sürecin toplumsal ve bireysel yanlarını süreç analizine dâhil etmek için bireysel çözümlenelerde de bulunmak oldukça önemlidir (İçduygu ve Ünal, 1998: 42).

Bu çalışmada göç ve sosyal değişme kavramları tanımlanacak daha sonra Kahramanmaraş'ın bir köyünden kente göçün sonuçları sosyal değişme açısından analiz edilecektir.

2. TÜRKİYE'DE İÇ GÖÇ VE DIŞ GÖÇ HAREKETLERİ

Göç bir süreçtir. Göç sürecinin değişken yapısı göçle ilgili yapılacak çalışmalarda sürecin anlaşılmasını ve yorumlanmasını zaman zaman zorlaştırmaktadır. İçgöç ülkelerin bölgelerin, köylerin kendi özgün konumlarından beslendiğinden farklılıklar görülmektedir. Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel değerleri olan gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerin ülke içi sorunları iç ve dış göç şekillerini ve süreçlerini farklılaştırmaktadır. Son 200 yıl içinde tüm dünyada en yaygın göçü, kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru olan iç göçler oluşturmuştur. Ülkelerin büyüklüğü, ekonomik kalkınmışlık düzeyi ve yerleşme tarihlerine bağlı olarak 4 grup iç göçten söz edilir: İlki en çok sayıda insanı kapsayan kırlardan-kentlere doğru olan göçlerdir. Diğerleri, kırlardan kırlara, kentlerden- kentlere, kentlerden- kırlara doğru olanlardır (Tümertekin ve Özgüç, 2002: 333).

Sezal, "Göçler ve Kentleşemeyen Kentler" başlıklı yazısında Türkiye'de gerçekleşen iç göçü göçün yönü açısından ele almaktadır. Ona göre; Türkiye'de iç göçler dört ayrı kategoride incelenmelidir. Bunlar; "köyden kentlere basamaklı göç, köyden büyük kentlere sıçramalı göç, kentler arası basamaklı göç, kentlerden büyük kentlere sıçramalı göç" türü (Sezal, 1997: 150). Sezal, Türkiye'de yaşanan bu karmaşık göç yönünün kentleşmeyi geciktiren unsurlar olarak değerlendirmektedir (Sezal, 1997:84).

Türkiye'de iç göçle ilgili çalışmaları incelediğimizde şöyle özetleyebiliriz:

1. Kırsal yapıdaki teknolojik dönüşüm,
2. Bazı önemli kentlerde sanayinin hızla genişlemesi,
3. Türkiye'deki hızlı nüfus artışı,
4. Köyün itici ve kentin çekici nedenleri,
5. Kırsal kesimdeki kan davaları ve terör olayları olmaktadır (Yalçın, 2004:115-119).

İç göçlerde en çok rastlanan özellik ülkelerin gelişmekte olan bölgelerinden gelişmiş bölgelerine doğru olan göçlerdir. Örneğin, Norveç'in kuzeyinden Oslo ve çevresine, Türkiye'de Doğu ve Güneydoğu'dan Marmara başta olmak üzere diğer bölgelere yapılan göçler gibi (Tümertekin ve Özgüç, 2002: 335).

Tarımda makineleşme ve diğer tarımsal girdilerdeki artış ve yeniliklerin yanı sıra, modern miras hukukunun uygulanması nedeniyle tarımsal işletmelerin büyüklük ve

yapısının değişmesi sonucunda kırsal kesimde yaşayanların bir bölümünün tarımsal üreticilik sıfatını yitirmeye başlamalarına yol açmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası dış dünya ile bütünleşme politikalarına bağlı olarak ulaşım ve haberleşme olanaklarının artması hem kentten haberdar olma olanaklarını artırmış hem de tarımda pazara yönelik üretime geçilmesine imkân sağlamıştır. Bu ise 1950'li yıllardan itibaren başlayan ve 1960'lardan sonra ivme kazanan hızlı bir iç göç hareketine ve dolayısıyla kentleşmeye neden olmuştur (Tekşen, 2003:43).

1975 yılından önce 1960 ile 1970 yılları arasında hâkim olan göç türü, kır-kent göçü iken, yerini 1970'lerin başında kent-kent göçüne ve 1970'lerin ikinci yarısından sonra kırsal kesimlerin yanında, küçük ve orta ölçekteki kentlerden büyük kentlere aile göçüne dönüşmüştür. Bunun yanında bu dönemde göç vermede bir önceki dönemin aksine ilçe merkezleri yerine köy ve bucaklara göç önem kazanmıştır. Bu değişim eskiden

beri nüfus çekim merkezleri olan büyük şehirlerin çekiciliklerinin devam etmekte olduğunu, beraberinde artık iller içinde mahalli merkez durumunda olan bazı ilçe merkezlerine gitmenin önem kazandığını göstermektedir. Böylece Türkiye'deki iç göçlerde nüfus alan alanlarda da değişim görülmektedir (Tümertekin ve Özgüç, 2002: 208-220).

Türkiye'de 1980'den sonra iç göçlerin kent ağırlıklı bir yapıya dönüşmesinin nedenleri arasında; eğitim örgütlenmesinin kentsel alanlarda ağırlıklı olarak konuşlanması, kamu kesiminin ekonomi politikaları ve yatırımları özendirici politikaları nedeniyle köyle kent arasında ara engellerin oluşması ve aşamalı göçün başlaması, ülkede göç veren bölgelerdeki kentsel yapıların kırsal nitelik taşıması, az nüfuslu kentsel yerleşmelerdeki sermaye sahiplerinin bu mekânlardaki paranın dönüş hızının yetersiz kalması nedeniyle bir üst denetim merkezindeki imkânları değerlendirme arzusu (Peker, 1999: 297) gibi etkenler sayılabilir.

Türkiye'nin iç göç süreci, 1990'a kadar ki göçlerin itici, çekici, iletici nedenleri söz konusuysa, 1990 sonrası göçlerin o yıllarda tırmanışa geçen Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki terör olayları, en başta buralarda yaşayan halkı tehdit eder olmuş köy ve mezralardaki halk can ve mal güvenliği nedeniyle zorunlu olarak göçe mecbur olmuştur. Türkiye toplumu iç göçlerle en büyük mekânsal değişimi yaşamak durumunda kalmıştır (Yalçın, 2004:117).

Türkiye'de köyden kente göçün plânsız ve sanayileşmeye paralel olmaması, kentlerdeki işsiz sayısını hızla artırmış ve böylesi bir sorun yumağı içinde dış göç unsuru gündeme gelmiştir. Bu durum karşısında özellikle Almanya'dan gelen işgücü ithali teklifi, büyük bir umutla kabul edilmiştir (Yalçın, 2004:120-124)

Ekonomik anlamda Türkiye'den ilk dış göç, 1958'de başlamış ve az sayıda işçinin özellikle Federal Almanya'ya gitmesi şeklinde olmuştur. Türkiye'den dışa göçün temel iki özelliği, işçi göçleri ve bunu izleyen aile birleşmeleridir. Bu göçün son bir belirleyici özelliğini ise, iltica göçleri olarak tanımlamak mümkündür. Cumhuriyetin kurulması sonucu anti-Kemalist politikacılar, yazarlar, Kürtler, Yunan işbirlikçileri ve bazı aşırı dincilerden oluşan ve sayıları 1,350'yi geçmeyen yurtdışına bir iltica hareketi olmuştur. 1960'lı yıllarla birlikte başlayan iltica hareketinin temel nedeni, şüphe götürmeyecek şekilde, askeri darbeler (1960, 1971 ve 1980) ve 1990'lı yıllar boyunca da özellikle kendisini Güneydoğu Anadolu bölgesinde hissettiren ve çoğu kez düşük yoğunluklu savaş şeklinde tanımlanan bazılarının terör ve bazılarının da Kürt sorunu dedikleri problemten kaynaklanan olağanüstü hâl koşullarıdır (Yalçın, 2004:139).

Sonuç olarak; Türkiye'de iç göç ve dış göç hareketlerini durdurmak mümkün değildir. Ancak göçün ülke ekonomisini ve demografik dengeleri olumsuz etkilemesini önlemek için; insanca yaşama olanağı sağlayacak tedbirlerin alınması, işsizliğin ve işçilere verilen hakların Avrupa standartlarına ulaşması gerekmektedir. Özellikle dış göç sonucu Türk insanının gittikleri ülkelerin yaşamına uyum sağlamaları uzun zaman almıştır. Sosyal değişimin birinci kuşakla başladığı, ikinci kuşakla değişim sürecinin gerçekleştiği belirtilmektedir.

3. SOSYAL DEĞİŞME

Sosyal değişim, toplumların dünya görüşü ve yaşam biçiminde ortaya çıkan farklılaşmayı ve bunların toplum yapısındaki etkisini içine alır. Değişim, zamana ve topluma göre farklılık gösterir. Her toplumun iç dinamikleri kendine özgüdür. Her toplum az ya da çok değişimi yaşar. Bu değişimin hızının bir toplumda sürekli, yüksek oranda gerçekleşmesi başka bir toplumda değişimin göreceli olarak düşük yaşandığını gösterebilir. Toplumsal değişim göreceli bir oluşumdur. Her toplum belirli bir zaman kesitinde, eski yapısından uzaklaşmış, değişmiştir. Ayrıca değişimin hızı ve temposu zaman içinde aynı değildir (Kıray, 1998:41). Gelişmiş toplumlar değişimi daha uzun bir süreç içerisinde sindirerek gerçekleştirmişlerdir. Bu toplumlarda değişim sürekli olması yanında daha yavaş ve belli bir "sistematik" içindedir. Az gelişmiş toplumlar ise hızla değişmektedir (Kıray, 1998:30).

Sosyal değişimin temelinde üretim biçiminin ve ilişkilerinin değişimi yatar. Üretim süreci, içinde gelişen ve değişen insan ilişkilerinin değişmesine yol açar. Bu hem üretim ve mülkiyet ilişkisinin değişmesine, hem de anlamların, değerlerin, kuralların değişmesine bağlıdır. Üretim biçiminin ortaya çıkardığı bir olgu da ideolojidir. Değişme bir defa başladıktan sonra teknoloji ve ideoloji birbirlerini etkilemeye başlar. Bir toplum kendi içindeki teknolojik gelişmeler aracılığıyla değiştiği zaman, ideolojisi de bu teknolojik gelişmelere paralel olarak değişir. Sosyal değişim aniden ve nedensiz gerçekleşen bir olay değildir (Kongar, 1999:23-24).

Üretim biçimindeki değişim sanayileşmiş toplumlarda şu şekilde olmuştur:

- ✓ Tüketim için üretim yapan aile tarımının yerini pazar için üretim yapan makineli tarım almakta;
- ✓ El zanaatlarına dayalı küçük çaplı üretim yapan işletmeler yerini büyük çapta üretim yapan makine üretimine bırakmakta;
- ✓ Ulaşım ve iletişim araçları gelişmekte ve büyük ölçekli merkezi yönetimli ulusal toplum ve bunun sonucunda geniş bir iç pazar oluşmakta;
- ✓ Sağlık alanındaki gelişmeler nedeniyle kırsal nüfus hızla azalmakta, tarımsal işletmeler daha da ufalanıp parçalanmakta, toprak nüfus dengesinin bozulmasıyla kırsal nüfus kentlere akın etmekte;
- ✓ Dinsel eğitim ve dünya görüşü yerini laik eğitim ve dünya görüşüne bırakmakta;
- ✓ Aile ataerkil yapıdan ayrılarak çekirdek aile biçimini almakta ve eskiden üstlendiği işlevler bürokratik nitelikteki örgütlere geçmekte; akrabalık ilişkileri çözülmekte, yüz yüze ilişkilerin yerini aracılı, resmi ilişkiler almaktadır (Ozankaya 1991:482).

Çalışmamızda sosyal değişimin oluşumunu açıklamak için, sosyal değişmeyi etkileyen faktörlerden bahsedilecektir. Böylece toplumsal yapıyı hangi unsurların etkilediği de açıklanmış olacaktır.

4. SOSYAL DEĞİŞMEYİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Sosyal değişmeyi etkileyen faktörler, fiziksel ortam, teknolojik gelişme, ırk, ekonomik üretim yapısı, demografi, bilgi, düşünceler, ideolojiler, dinsel inançlar vs. sıralanabilmektedir. Bu etkenlerden her biri araştırmacıların yaklaşımlarına ya da “düşünce ekolü” farklılığına göre değişmektedir. Bunun yanında tarihsel gelişimi de göz önüne almak suretiyle insan ve toplum hayatında acaba maddi, manevi, kültürel ve düşünsel koşullardan hangisinin daha önemli olduğu sorusu ortaya çıkmaktadır. XIX. yy' ın başlangıcından itibaren bu soruyu cevaplamaya çalışanlar arasında sosyolog Auguste Comte, tarihçi Hegel ve materyalist düşünür K. Marx bulunmaktadır. Günümüzde değişimin etkenleri arasında özellikle öne çıkarılanlar: Demografi, teknoloji, ekonomik yapı, değerler, ideolojiler, insanlar arası mücadele ve çekişmelerdir(Doğan, 2009:344). Bu faktörleri 5 başlıkta inceleyeceğiz.

4.1. Demografi

Toplumun nüfus yapısının özellikleri toplumsal değişime etki eder. Örneğin kır ağırlıklı nüfustan kent ağırlıklı nüfusa geçiş değişimde etkili olmuştur. Bir toplumda demografik yoğunluğun fazla olmaması durumunda, toplum üyeleri iş bölümüne gerek duymadan yaşayabilirler. Ancak, nüfus yoğunluğu fazla ise, o toplumun yaşamını devam ettirebilmesi için iş bölümünün oluşması ve gelişmesine, uzmanlaşmaya ve işlevlerin birbirini tamamlayacak şekilde gerçekleştirilmesine ihtiyaç vardır (Sayın, 1994:143). Aron (1997:65)'a göre geleneksel toplumdan sanayi toplumuna geçişte sadece köylüler tüccarlar, meslek sahipleri, ekonomi kesimleri arasındaki farklılaşma değil işletme içindeki teknolojik iş bölümü de zorunlu hale gelmektedir.

Nüfus sayısı ve büyümedeki her ciddi artış ya da azalış sosyal hayatı olumlu ya da olumsuz etkiler. Çok fazla büyüyen nüfusun kaynak talebini karşılamak mümkün değildir. Bir toplumda nüfusun çok yavaş büyümesi veya düşüşü, neslin tükenmesi gibi ciddi bir tehlike ile o toplumu karşı karşıya bırakabilir. Nüfus büyüklüğü toplumsal ilişkiler üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Az nüfuslu yerleşimlerde ilişkiler birincildir. İnsanlar birbirlerini samimi olarak yüz yüze tanır. Çok nüfuslu büyük yerleşim yerlerinde ise sosyal hayat belirgin bir şekilde değişir. Çoğunlukla ikincil ilişkiler, yeni sosyal kontrol mekanizmaları, yeni kurumlar ortaya çıkar ve enformel grupların yerini formel örgütler alır. Bu sebeple nüfus büyümesi sosyal hayat üzerinde önemli etkiye sahiptir(Özer,2003:566-567).

4.2. Teknoloji

Bir toplumun ilerde olmasını sağlayan, önemli ölçüde teknolojik değişim hızının çok yüksek olmasıdır. Hızlı teknolojik değişim onu doğuran toplumsal değişimi daha hızlı hale getirir. Modern endüstri toplumlarındaki teknolojik değişim oranı, tarihsel bir üstünlük problemi değildir. Geleneksel toplumlar hemen hemen hiç değişmeyen bir sosyal dünya varsayarlar ve değişime kuşkuyla yaklaşırlar. Bununla birlikte modern dünya, değişimi kaçınılmaz bir olgu olarak kabul eder(Özer, 2003:571).

Makine ve elektriğin insan ve toplum hayatına getirdiği hızlı ve derin dönüşüm sosyal değişimleri göstermektedir. Bu iki etkenin toplum yaşamında çok somut sonuçları yaşanmaktadır. Bu sonuçlar: endüstrileşme, kentleşme, verimliliğin artışı, taşımacılığın ve iletişimin hızlı artışıdır. İnsan ve toplum hayatı bütünüyle teknolojik değişimin etkisi altında kalmıştır. Dolayısıyla aile hayatı, dini hayat, edebiyat,

sanat, siyasal tutumlar vs. derin ve kökten değişime uğradı. Şüphesiz her teknolojik devrim aynı zamanda bir toplumsal devrimdir. Çünkü teknolojik değişimler toplumsal devrimlerin hem sonucu hem de nedenidirler (Doğan, 2009:352).

4.3. Ekonomi

Üretim güçleri yalnızca toplumsal organizasyon ve sosyal değişimin bir malzemesi değildir. Üretim güçleri psiko-sosyal tutumlar ile teknik ve bilimsel bilgilerdeki etkilere de sahiptir. Bu durum aynı zamanda insan ve toplumların gelişmişlik düzeylerini de hem belirleyen hem de yönlendiren bir olgudur. Bir insanın gördüğü eğitimden yaşamında geçerli olan toplumsal değer ve ölçütlerin büyük ölçüde ekonomik sınırlılıkları bulunmaktadır. Henüz televizyonun yeni girdiği bir toplumla dijital teknolojinin tüm unsurlarından yararlanan toplum arasındaki farkın temelinde ekonomik gelişmişlik düzeyi yatmaktadır(Doğan, 2009:353-354).

Üretim araçlarının gelişmesi üretici güçlerin konumunu ve üretim ilişkilerini değiştirmiştir. Örneğin, sanayi devrimi sonucu gelişen üretim araçları işçi sınıfı ve burjuvazinin, kapitalist ekonomi sisteminin doğmasına neden olmuştur. Yeni üretim ilişkileri toplumları hukuk sistemlerinden devlet yapılarına, din anlayışlarından aile yapılarına uzanan bir dizi değişime zorlamıştır. Üretim ilişkilerinin değişmesi ve gelişmesi sanayi toplumunu doğurmuştur. Yukarıda demografik faktörde de bahsedildiği üzere nüfus arttıkça ve teknik geliştikçe işletme kavramı aile kavramından ayrılmıştır. İş yeri ve aile çevresi tamamen birbirinden farklı mekânlar haline gelmiştir(Aron, 1997:65).

4.4. Kültürel Değerler

Toplumsal değişmeye etki eden önemli bir unsur olan kültür, maddi ve manevi olmak üzere ikiye ayrılır. Maddi kültür dediğimiz zaman, araç-gereç, makine ve maddi yapısı olan her şey akla gelmektedir. Manevi kültür ise, örf ve adetler, sosyal kurumlar ve değerler gibi konuları içine alır. Kültürün her iki boyutu da birbirleriyle sıkı bir ilişki içindedir (Erkal, 1999: 254).

Kültürün toplumsal değişmeye etkisine baktığımızda, kitle iletişim araçları marifetiyle ulusal ve dünya genelinde halkı etkilediği söylenebilir. Mesela Süpermen, Miki Mouse birer Amerikan kahramanıdır, M. Jackson bir şarkıcıdır; fakat bunlar aynı zamanda ulusal sınırları tanımaksızın fikir, imaj, hikâye, olarak her yere ulaşan karakterlerdir. Öte yandan seçkinlik statüsüne ulaşmanın klasik batı müziğinden anlama, ulular arası örneklerden hareket eden gelişmiş bir beğeni ve estetik duygusuna sahip olma gibi kriterleri vardır. Halk kültüründe ise folklorla ilişkin pratikler vardır. Halk oyunları, halk türküleri, gelenekler, adetler, töreler belli bir yaşam stiline karşılıklarıdır(Bostancı, 2003:123). Popüler kültürün halk kültürüne etkisi toplumsal etkileşimi meydana getirmektedir.

Bugün değerler evrensel ve küresel boyutlarda etkili ve önemli işlevlere sahiptirler. Bundan böyle küresel değerlerden söz edilmektedir. Bütün insan toplumlarının yerel ve ulusal düzeydeki değerlerine etkiler yapan bu değerler şunlardır: Bilgi, birey, insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğüdür. Toplumsal değişmeye yön ve doğrultu kazandıran her bir ülkedeki mevcut değerlerle küresel değerler arasındaki çatışmanın olası sonuçları olacaktır(Doğan, 2009:353). Bu da kültürün toplumsal değişmeye etkisi olarak kendini göstermektedir.

4.5. Eğitim-Öğretim

Eğitim her zaman sosyal değişimin itici gücü olmuştur. Değişimin gerçek anahtarı eğitimidir. Örgün eğitimin sosyalleştirici işlevi toplumu olumlu yönde geliştirmelidir. Eğitim, sosyal değişimi sağlamak, toplumsal değerleri insanlara öğretmek için yönetimin kullandığı en önemli araçlardan biridir. Ancak eğitimin sosyal değişimdeki etkisini yitirdiğine dair tartışmalar bulunmaktadır. Eğitimin sosyal değişmeye katkısının çağa uygun olabilmesi için eğitimde yeniden yapılanma gereği ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede eğitim programlarının çağın gerekliliklerine uygun olması; demokrasi ve hoşgörü kültürünün öne çıkarılması gerekir(Doğan, 2009:357).

Toplumsal hareketlilik; toplumun ekonomik, teknolojik ve toplumsal gelişmesini belirten çok önemli göstergedir. Toplumda yeni olanaklar, fırsatlar, konumlar ortaya çıktığı zaman ve bunlar arasında yeteneğe ve kişinin kendi kazanımlarına göre dağıtıldığı zaman yukarı toplumsal hareketlilik aşağı hareketliliğe göre daha yüksek olur(Kalaycıoğlu, 2003:256-257). Türkiye’de eğitimin sosyal değişmeye etkisinin bir yönü de sınıfsal dikey hareketliliğe katkısıdır. Dolayısıyla eğitim kişinin bireysel gelişimini sağladığı kadar,

toplumsal değişim ve dönüşümünü de etkilemektedir. Çalışmamızın araştırma bölümünde, köyden kente göçte eğitimin sosyal değişme üzerindeki etkisi ayrıntılı olarak analiz edilecektir.

4.6. Köyden Kente Göç Ve Sosyal Değişme: Kahramanmaraş Yeniköy Örneği

Göç edilen, yerleşilen yerde uyum gerçekleşmediği sürece göç eylemini tamamlanmış sayılmaz. Çünkü vardığı yere uyum sağlayamamış birey, aile ya da grup potansiyel bir göçmandir. İlk fırsatta yeniden yer değiştirme eğiliminde olacaktır. Dolayısıyla sosyal değişme yani uyum gerçekleşmeden göç tamamlanmamıştır. O nedenle tüm göç eylemlerinin ve süreçlerinin temelinde bireyin ya da ailenin davranışı yer almaktadır. Ailenin veya bireyin göç etmesi sonucu uyumun gerçekleşmesi, göçün tamamlanması demektir. Göç sonucu sosyal değişme yaşanmamışsa aile kente uyum sağlayamamış demektir.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada, kırdan kente göç etmiş bireylerin kentleşme düzeyleri ve sosyal değişme üzerinde etkili olan mekanizmalar araştırılmıştır. Köyden kente göçü anlamak; gelenek görenek, dili ve inançlarını ortaya çıkarmak ve köyde gerçekleşmiş toplumsal değişmeyi anlayabilmek için katılımcı gözlem yöntemi kullanılarak değişme ve dönüşümler tespit edilmiştir. Araştırma, görüşme tekniğine uygun olarak yapılmıştır. Öncelikli olarak araştırmanın konusu belirlenmiş sonrasında literatür taramasına geçilmiş ve genel hipotezler oluşturulmuştur. Veri toplama teknikleri olarak mülakat ve doğal gözlem kullanılmıştır. Niteliksel araştırma tekniği açısından, derinlemesine görüşme yapılacağı için, belirli niteliklere sahip 10 aile seçilmesi veri toplama tekniği açısından yeterli olduğu varsayılmıştır. Burada özellikle görüşme yapılacak köy insanının rahatsız olmamasını, doğal ve rahat olabilmelerini sağlayacak araştırma soruları dikkatlice hazırlanmaya çalışılmıştır. Görüşme yapılan kişilerin isimleri yerine kod kullanılmıştır. Bulgular kısmında kişilerin kodlarıyla verdikleri bilgiler anlatılmaya çalışılmıştır. Kişilerin seçiminde yaş, meslek ve öğrenim düzeyine dikkat edilmiştir. Hazırlanan görüşme soruları Yeniköy sakinlerinden oluşan 10 aile reisine ve şehre göç eden 10 aile reisine yüz yüze görüşülerek uygulanmış ve ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler, görüşmeler tamamlandıktan sonra değerlendirilerek raporlanmıştır.

Köyden kente göçün Yeniköy kapsamında sebepleri, sonuçları, köylüler üzerindeki etkileri, kentte tutunma çabaları ve göç sonucunda meydana gelen sosyal değişim yarı yapılandırılmış görüşme sonucu elde edilen veriler ışığında değerlendirilmiştir. Araştırmanın temel probleminden hareketle, saha çalışmasında önce niceliksel veriler değerlendirilmek suretiyle köyden kente göç olgusu irdelenmiştir. İçgöçe ilişkin istatistiklerin önemli bir bölümü nüfus sayımlarından derlenmektedir. Bizim çalışmamızda da Cumhuriyet döneminde yapılan sayımların K.Maraş ili bazında köy ve kent nüfus değişmelerine ilişkin verilerden yararlanılmıştır. Bunun yanı sıra daimi ikametgâha göre iç göçe ilişkin verilerden hareketle hazırlanan TÜİK verilerinden yararlanılmıştır.

Daha sonra vaka çalışması, yaşam öyküsü, doküman taraması, yarı yapılandırılmış mülakat ve katılımcı gözlem tekniklerinden oluşan niteliksel araştırma yöntemiyle köyden kente göç ve sosyal değişmenin hangi alanlarda oluştuğu çözümlenmeye çalışılmıştır. Niceliksel veriler aynı zamanda niteliksel bulguların desteklenmesi amacıyla da kullanılmıştır.

Vaka çalışması arşiv kayıtları ve belge incelemelerine, mülakat ve gözlem tekniklerine dayanır. Analiz birimi kişi ya da insan grupları olmayıp doğrudan doğruya olgunun kendisidir. Aktörlerin bakış açısı ve ifadeleri aracılığıyla sosyal koşulları açıklamayı amaçlar.(Özğurlu, 2005;132). Vaka çalışması sosyal bir birimin bu birim bir kimse, bir aile, kuruluş, kültür grubu hatta bir toplum olabilir araştırılmasında ve analiz edilmesinde kullanılan bir metottur. Amacı birimin karışık davranış şekillerine ve çevresiyle olan ilişkilerine etkisi olan faktörleri bulmaktır. Vaka verileri bütün bir hayat süresine veya birimin tarihini, sosyal faktörlerle olan ilişkisini ve çevresinde yer alan kuvvetleri araştırmayı öngörür. Diğer bir deyimle vaka metodu yoluyla sosyal araştırmacı sosyal bir birimin içindeki çeşitli faktörleri bir bütün olarak görmeye çalışır (Yılmaz, 2007:149).

Çalışmanın saha araştırması kısmı 2014-2015 yıllarında yürütüldüğü için etik kurul izni zorunlu değildir.

6. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Kahramanmaraş Merkez ilçe kentsel alanı ve Yeniköy köyü çalışmanın fiziki sınırlarını belirlemektedir. Bu alan, 2013'te K.Maraş'ın büyükşehir olması sebebiyle Onikişubat ilçesine bağlı Yeniköy'de mahalle

olmuştur. Fiziki sınırlar, Yeniköylülerin yerleştiği Onikişubat Belediye sınırları içinde kalan mahalleler ve mahalle ismi kazanmış Yeniköy Köyüdür.

Harita 1.: K.Maraş ve Yeniköy (e-şehir, 22.08.2014, www.e-sehir.com)

Yeniköy'den göçen aileler ağırlıklı olarak, Onikişubat ilçesi sınırları içinde bulunan Barbaros, Piri Reis, Karacaoğlan, Abdulhamithan, Sümbüllü Mahalleleri'ne yerleşmiştir. Özellikle bu mahallelerde yaşayan Yeniköylüler ve süzülme sonucu diğer mahallelere yerleşenlerle de görüşme yapılmıştır. Ancak genel olarak örnekleme oluşturan kişiler Barbaros, Piri Reis, Karacaoğlan, Abdulhamithan, Sümbüllü Mahalleleri mahallelerinde oturmaktadır.

6.1. Yapılacak Kişilerin Seçimi

Görüşme yapılacak kişilerin seçimi, Yeniköy hakkında ayrıntılı bilgi sahibi kişiler ve Onikişubat ilçesi Karacaoğlan, Barbaros, Piri Reis, Abdulhamithan, Sümbüllü Mahallelerinde ikamet eden Yeniköylüler arasından seçilmiştir. Seçilen kişiler yaş grubu, eğitim, ekonomik durum, meslek kriterleri de göz önünde bulundurularak sosyal değişimin maksimum düzeyde gözlenebilmesi faktörü dikkate alınmıştır. Köyden seçilen kişilere kod olarak K.1...K.10, şehirden seçilen kişilere Ş.1...Ş.10 verilmiştir. Aşağıdaki tabloda seçilen kişilerin özellikleri verilmiştir.

Tablo 1.: Görüşme Yapılan, Şehirde Yaşayan Yeniköylülerin Nitelikleri

Kişi Kodları	Tahsil	Meslek	Yaş
Ş.1.	Lise	Memur	50
Ş.2.	Lise Terk	Fabrika İşçisi	48
Ş.3.	Lise	Özel Şirkette Yönetici	45
Ş.4.	Lise	Fabrikada Yönetici	48
Ş.5.	Ortaokul Terk	Esnaf	45
Ş.6.	İlkokul	Emekli	75
Ş.7.	İlkokul	DSİ İşçi	55
Ş.8.	İlkokul	Emekli (Eski köy Dolmuş Şoförü)	68
Ş.9.	Lisans	Öğretmen	46
Ş.10.	Lisans	Öğretmen	35

Tablo 2.: Görüşme Yapılan, Köyde Yaşayan Yeniköylülerin Nitelikleri

Kişi Kodları	Tahsil	Meslek	Yaş
K.1.	Okuryazar	Çiftçi	70
K.2.	Okuryazar	Bal Üreticisi	75
K.3.	İlkokul	Emekli Köy Bakkalı	80
K.4.	İlkokul	Köyde Esnaf	65
K.5.	Okuryazar	Çiftçi	78
K.6.	İlkokul	Eski Muhtar	50
K.7.	İlkokul	Tarım İşçisi	56
K.8.	Lise	Köy Bakkalı	34
K.9.	Lise	Orman İşçisi	40
K.10.	Lise	Çiftçi	38

Seçilen örnekleme köyden göçen ve köyde yaşayan kanaat önderleri (bölgeyi bilen yaşlı göçmenler, muhtarlar, kamu görevlileri vb.) bulunmaktadır. Mülakat gerçekleştirilen göçmen hane reisi ve bireylerin (1. ve 2. nesil göçmenler) sosyal değişme faktörleri bağlamında bilgilerine başvurulmuştur. Yeniköy'den göçmüş ve şehirde yaşayan köylülerle görüşme sırasında geçmişten günümüze yaşanan sosyal değişim tespit edilmeye çalışılmıştır. Sosyal değişmeyi etkileyen faktörler; eğitim, ekonomi, ideoloji, demografi, teknoloji, kültürel değerler kapsamında görüşme sonuçları değerlendirilmiştir.

7. Araştırma Bulgularının Analizi

7.1. Yeniköy'den Göçün Köyde ve Kentte Ortaya Çıkardığı Etkiler ve Sosyal Değişme

Köyden kente göçün sonuçları, sosyal değişmeyi etkileyen faktörler ve sosyal değişme teorilerinden modernleşme teorisi ve yapısal işlevsel teoriler açısından ele alınarak açıklanmıştır. Sosyal değişmeyi etkileyen faktörlerden özellikle ekonomik ve eğitim faktörüne ağırlık verilmiştir.

Modernleşme kuramına göre, kentleşme kaynaklı süreçler sonucunda artan okuryazarlık, kitle iletişim araçlarının daha etkili olması, daha geniş ekonomik ve toplumsal katılıma yol açmaktadır. Diğer bir kuram yapısal işlevselci kuram kapsamında Kıray'ın belirttiği tampon mekanizmalar değişimin bunalımsız olmasını sağlayan, çözülmenin önüne geçen, eski ya da yeni yapıya da ait olmayan, yeni beliren kurumlar, ilişkiler, değerler ve işlevlerin Yeniköy'den kente göç olgusu ve sosyal değişim açısından incelenmiştir. Tampon mekanizmalar sayesinde toplumsal yapının çeşitli yönleri birbiri ile bağlanır, işlevsel bütünün parçası olamayan taraflar kaybolur. Bu şekilde orta hızda bir değişim oluşumunda da görece bir denge halinde kalması olanağı bulunur (Kıray, 1998:20). Kentte bu görevi öncelikle kendi köylüleri, Yeniköy'lülerin kentte oturdukları mahalleler oluşturmaktadır. Aşağıdaki resimde kentte köylülerin düğünü sokakta köy usulü yaptıkları görülmektedir.

Resim 2.: Resim3.: Kent sokağında köy usulü düğün (Saha çalışması sırasında tarafımızdan görüntülenmiştir).

Yeniköy'deki göçün bu bağlamda kentte ilk yerleşim yerleri tampon görevi görmektedir. Görüşmeler sonucunda elde edilen verileri değerlendirdiğimizde; kente yerleşenler öncelikle kentte köy kültürünü devam ettirmekte gecekond mahallelerinden diğer mahallelere taşındığında kent kültürüne uyum gerçekleşmektedir. Ancak gecekond mahallesinde kaldığı sürece çevreninde etkisiyle köy kültürü şehir kültürüne uyarlanarak devam etmekte, sosyal değişim yavaş işlemektedir. Kente uyum bu mahallelerde başlamakta çalışılan iş çevresi, eğitim, akrabaların ve komşuların etkisine göre değişim hızı farklılaşmaktadır. Kente uyum ve sosyal değişme, kente göçenlerin ekonomik durumları ve eğitimlerine bağlı olarak mahalle değiştirmesiyle hızlanmaktadır.

7.2. Yeniköy'den Göçün Demografik Açıdan Sonuçları

Yeniköy'den ekonomik faktörlerin tetiklediği göçler daha sonraki yıllarda sosyal faktörler etrafında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Kente göçen ailelerini, aileler yakınları ve akrabalarını, akrabalar komşularının göçü için etkili faktör oluşturmuştur. Ancak şunu söylemek gerekir ki köydeki göçlerin nedenleri arasında kan davası, huzursuzluk ve siyasi olaylar bulunmamaktadır. Sadece heyelan tehlikesi sebebiyle 2009 yılında 25 ailenin kentte yapılan afetevlerine taşınması artı faktör olmuştur. Köydeki göçlerin yönü kente doğru olmuştur. Göç edilen yerin tercihinde etkili olan faktörleri Güreşçi ve Yurttaş, (2008:27); daha önceden gurbete çıkılan yer olması, yakınları ve komşularının göç ettiği yer olması ve ekonomik fırsatlara bağlanmışlardır. Göç edilen yerler ve göç edenlerin sayıları incelendiğinde Yeniköy Köyü'nden göç edenlerin vasıfsız olanların genellikle ile vasıflı olanların ise az da olsa genelde yurdun her

bölgesinde olduğu tespit edilmiştir. Yani Yeniköylü'lerin K.Maraş dışında yoğun olarak yerleştiği yer bulunmamaktadır. Yoğun olarak yerleşilen yerler; Barbaros, Karacaoğlan, Piri Reis, Sümbüllü, Abdulhamithan ve Erkenez Mahalleleri'dir.

Tablo 3.: Yıllara Göre Yeniköy Nüfusu (TUİK, 22.08.2014, tuik.gov.tr).

Yıl	Kadın Sayısı	Erkek Sayısı	Toplam
1990	656	552	1208
2007	270	265	535
2008	279	268	547
2009	274	272	546
2010	260	255	515
2011	231	232	463
2012	218	231	449
2013	220	235	455

Türkiye nüfusu **Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)**'nin başladığı 2007 yılında 70 586 256'dan 2013 yılında 76 667 864'e yükselmiştir. Aynı dönemde K.Maraş il nüfusu 1.004.414'den 1.075.716'ya yükselirken Yeniköy nüfusu 535'ten 455'e düşmüştür. 1990 yılı o zaman ki adıyla Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre Yeniköy Nüfusu 1208'dir. 24 yıllık süreçte nüfus 3'te bir oranında azalmıştır. Yeniköy nüfusu azalırken K.Maraş nüfusu artmaktadır. K.Maraş nüfusunun artmasında köyden kente göç önemli bir etkidir. Yeniköy'den göçü de bu bağlamda değerlendirmek mümkündür. Görüşmelerde K.6.'nın verdiği bilgiye göre köyden doğrudan il dışına ve yurt dışına bu dönemde göç olmamıştır(TUİK, 22.08.2014, tuik.gov.tr).

Köyden kente göçün köydeki en önemli yansıması köyün nüfusundaki azalma veya nüfus baskısının azalmasıdır. Köyden kente göçün köyün fiziksel yapısına direkt etkisi olmuştur. Bunlar; terk edilen evler ve bunların yıkık görüntüleri, kapanan köy kahvesi, kapanan köy bakkalı, köyün virane olmuş ve sessizleşmiş halidir. Bunlar köyün mezra veya yayla gibi görünmelerine neden olmuştur.

Resim 4.:Kapalı Köy Kahvesi

Resim 5.: Kapalı Köy Bakkalı (Saha çalışması sırasında tarafımızdan görüntülenmiştir).

7.3. Yeniköy'den Göçün Ekonomik Açısından Sonuçları

Köyde görüşme yapılan K.1.: “Köyün geçimi nolacak, yaşlılar 65 aylığı alii, dul olan kadınlar dul aylığı alii, gençler motur(traktör) aldılar çiftçilik yapıii. Zaten az sayıda genç var. 9 gişi arıcılığınan uğraşii.” Diğer bir görüşmede K.7. “Eskiden köyden Çukurova'ya gederdik. Çeltik ağaları bize tarlayı teslim ederdi. Tarım makineleri ve toprak onlardan işçilik bizden çeltiği ekerdik. Hasat edip pirici (pirinç) gurudana gadar tarlanın başında yaşardık. Pirici satılıp parayı alınca köyümüze dönerdik. Kazandığımız parayı kışın köyde evin ihtiyaçlarına harcardık. Bazıları parayı çarçur eder, gahvede şehirde harcardı. Bazıları da çocuğunu evlendirirdi. Köyde düğündür, mevlüddür, evin çok para gerektiren ihtiyaçları çeltikten dönünce yapılırdı. Köyün gahvesi dolar daşardı. Hala sakalık(suculuk) yapanlar var. Şimdi köyde yaşayanlar arıcılık, davarıcılık, azı böyükbaş hayvancılık, Andırın yol kenarında bakkallık, okul servis işi, bağ bahçe işleri, çiftçiliknen uğraşiler. Köyde para kazanmak zor. En eyisi ohumak(okumak). Olmadı sigortalı bir işte girmek.”

Resim 6.: Köyde Arıcılık

Resim 7.:Yeni Zeytinlikler (Saha çalışması sırasında tarafımızdan görüntülenmiştir).

Bu bilgilerden yola çıkarak köyde nüfusun azalmasına bağlı olarak az sayıda gencin daha fazla tarlayı ekip biçme olanağı kazandığını tespit etmek mümkündür. Köyde 1990'lı yıllara göre traktör sayısı artmıştır. Köyün tarım makinası gidebilen toprakları köylüler tarafından işlenmektedir. Köyde günümüzde K.9'un verdiği bilgiye göre tahıl ekilen arazi miktarının 100 dönüm civarında olduğu Bunun yanında eskiden tarım arazisi olarak işlenen ancak tarım makinelerinin ulaşamadığı dağlık tarım arazileri 20 yıldır işlenmediği için ormanlaşmıştır. Köyde 1990'lı yıllarda işlenen yerlerden almalı mevki, gubalı mevki gibi yaklaşık 500 dönüm arazi orman olmuştur. Tarım arazisi olarak kullanılan yerlerde bağ, sebze bahçesi, zeytinlik, azda olsa antep fıstığı ağaçları, tahıl ekilen alanlar ve kıska ekilen alanlar bulunmaktadır.

Tablo 4: Yeniköy'de Uğraşılan İşler (Saha çalışması verileri derlenerek tarafımızdan derlenmiştir).

İş	Uğraşan Aile Sayısı
Arıcılık	9
Küçükbaş Hayvancılık	8
Büyükbaş Hayvancılık	15
Sakalık	5
Kıska Ekimi	15
Mevsimlik Manav	9
Bağcılık	15

Yukarıdaki tablo köyde ikamet eden görüşülen kişiler, köy muhtarı, köy imamının verdiği bilgiler ışığında oluşturulmuştur. Tabloda yapıla işle uğraşan aile sayıları verilmiştir. Ancak köylülerin yalnızca bir işle uğraşmadıkları tespit edilmiştir. Mesela eski köy muhtarının anlattığına göre hem sebze meyve üretimi, arıcılık, kıska ekimi, küçükbaş hayvancılık, tahıl ekimi yaptığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla tablomuzdan çıkaracağımız sonuç genel olarak köydeki vatandaşların belirtilen işleri yaptıklarıdır.

Köyün değişen ekonomik yapısına örnek K.2.:“Köyün esgi baggalı 2007'de gapandı. Şimdi yeni baggal açıldı. Oda açılmazdı da Başgönüş Yaylasına gidenler ve Andırın Yolu sayesinde müşteri geliyor. Bu sayede de yazın yol gırağında(kenarında) köylüler bahçeden topladıklarını satılar(satıyorlar), yol gırağında (kenarında) esnaflık yapiler.” demiştir. Anlatılan durum incelendiğinde, 9 ailenin geçimini bu yoldan(Mevsimlik Manav) kazandığı tespit edilmiştir.

Resim 8.: Andırın Yol Kenarı Manav

Resim 9.: Yeni Köy Bakkalı (Saha çalışması sırasında tarafımızdan görüntülenmiştir).

Kentte yaşayanlar açısından baktığımızda fabrika işçileri hayatlarından memnun değil. Görüşme yaptığım Ş.4. ve Ş.2. *“fabrikada çalışmak aç galmaktan iyi. Ama canını çıkarmadan da para vermiyorlar. Asgari ücretle geçim çok zor. O kadar yoruluyoruz ki ikinci bir iş yapmakta zor. Tek çaremiz çocukların okuması. Bir taraftan da emekliliği bekliyoruz. Emekli olunca çocuklarda büyür, köye göçeriz.”*

Kentte yaşayan emeklilerle yapılan görüşme sonucunda; emeklilerin yazın köyde kışın şehirde yaşadıkları ekonomik olarak *“bir karı bir koca kazancımız yetiyor”* diyorlar. Şehirdeki okumuş devlet kadrolarında işe yerleşen köylülerle yapılan görüşmelerde genellikle *“kazancımız asgari ücretliye göre çok çok iyi. İyi ki okumuşuz yoksa asgari ücretle geçinmek çok zor”* dediler. Şehirdeki köylülerin meslek olarak değerlendirdiğimizde sıralama şöyle fabrika işçiliği, memurluk, inşaat işçiliği, emekli ve esnafıktır.

Sonuç olarak tarımsal anlamda köydeki arazilerde büyük bir dönüşüm yaşanmıştır. Köydeki aileler geçimini çiftçilik, sakalık, esnaflık ve emekli maaşından sağlamaktadır. Şehirde aileler geçimini fabrika işçiliği, memurluk, inşaat işçiliği, emekli ve esnaflıkla sağlamaktadır. Köyün ekonomik değişim durumunu tarihsel olarak şöyle özetleyebiliriz. 1970-80 öncesi (Seyrek göçlerin olduğu dönem): Hayvancılığa ve sakalığa dayanan geçici aile göçlerinin yaşandığı fakir bir köy. Mevsimlik tarım işçiliği, bağcılık ve küçükbaş hayvancılığa dayalı bir ekonomik yapının hâkimiyeti vardır. 1980-90 dönemi: Hayvancılığın yapılmaya devam ettiği ancak; sakalığın Çukurova’da pirinç ekiminin azalmasına paralel azaldığı, köylülerin tarıma yöneldiği zaman. Köyde bağların hastalık sonucu kurumasıyla hemen hemen tüm bağ yerlerine tahıl ekiminin yapıldığı yıllardır.

• 1990-95 dönemi: Köyde ekonomik hayatın zorlandığı dönem denebilir. Nüfusun artması, yetersiz tarım arazisi sebebiyle ekonomik kaçışın olduğu, gençlerin il dışına çalışmaya gittiği dönemdir. Gençler taşeron işine, inşaat işçiliğine pazarlama ve turizm işine geçici olarak gitmeye başladığı ve yoğunlaştığı bir dönemdir. Ayrıca 1985-1995 arasında köyün siyasi nüfuzu dolayısıyla çok sayıda genç devlet kadrolarında işe girmiştir. 1995 ve sonrası: Göçlerin yoğunlaştığı dönemdir. Köyde tarımsal faaliyetler için var olan araziler ve meralar boşalmıştır. Bu dönemden 2014 yılına kadar göç artarak devam etmiştir (K.6, Görüşme, 16 Ağustos 2014).

7.4. Yeniköy’den Göçün Eğitim Açısından Sonuçları

1993 yılında köye tayini çıkan ilkokul öğretmenin verdiği bilgiler göçün köyün eğitim öğretim ortamını tamamen etkilediğini göstermektedir. *“Yeniköy’ün Ilgadin Obasına 1993 yılında geldim. Geldiğim yıl Ilgadin İlkokulu’nda 23 öğrenci, bekirli obasında 30 öğrenci, Yeniköy’de ise 28 öğrenci vardı. O zamandan günümüze Ilgadin ve Bekirli İlkokul’ları öğrenci sayısının yetersizliğinden kapatıldı. Şimdi bölge köyleri Yeniköy ilkokulu ve Ortaokuluna taşınmaktadır.1998’de Ilgadin İlkokulunu kapattığımızda 6 öğrenci vardı. 2013’te bu üç obadan toplam ilkokula 15 öğrenci gelmektedir. Yani 1993’te üç obanın ilkokul öğrenci sayısı 60 iken 2013’te 15 öğrencidir. O zaman ki 23 öğrencimden 15 tanesi şimdi üniversite mezunu. Hiç biri köyde yaşamıyor. O dönem diğer yerlerden Kötekliden 7, Bekirli’den 3, Yeniköy merkezden 10 öğrenci üniversite mezunu olmuştur. Diğer bir husus eğitimin sosyal etkisi sonucu o dönem okula gelen öğrencilerin ailelerin küs aile kalmamıştır. Önce küs ailelerin çocuklarını, sonra büyüklerini barıştırdık.”*

Resim 10.: Kapatılan Köy Okulu

Resim 11.: Yeniköy ilkokulu ve Ortaokulu
(Saha çalışması sırasında tarafımızdan görüntülenmiştir).

Eski köy muhtarının verdiği bilgiye göre: “Köye ilkokul yapıldıktan öğretmen geldikten sonra tahım (tarla sınırı) kavgası, başkasının bahçesinden izinsiz meyve sebze almak, bahçeye davar girdi kavgası, aileler arası küslük azaldı. Biz o zaman çocuktuk öğretmen geldikten sonra hak hukuk öğrendik.”

Yukarıdaki bilgiler ışığında Yeniköy’de eğitim direkt olarak sosyal değişimde rol oynamıştır. Kente göçen ailelerin çocukları ise yaşam şartlarının zorluğundan dolayı ya küçük yaşta çalışmaya başlamışlar ya da eğitime ağırlık vererek üniversite bitirmeyi amaçlamışlardır. Şehirde yaşayan Ş.1. “1997 yılında şehre geldik çocuklarımız kalabalık sınıflarda okudu. Bizim çaresizliğimizi gördükçe çocuklar kendilerine pay çıkardı 4 çocuğumdan ikisi üniversite kazandı. Çocuklarımız şimdi iş sahibi oldular bizim oturduğumuz mahallelerde oturmuyorlar.” Eğitimin köyde ve şehirde özellikle Yeniköylü aileler üzerinde çok önemli etkisi vardır. “Mesala bende İlkokulu Ortaokulu Yeniköyde okumuş biri olarak Üniversiteyi bitirdim. Şimdi bir ortaokulda yöneticiyim. Ben çocukken okuma yazma bilmeyen annem ısrarla bana ‘ohu(oku) oğlum ohu ohumayıpta davar çobanımı olacan’ derdi.”

Saha çalışmamızda görüşme yapılan kişilerin eğitim durumu, gazete okuma alışkanlığı, mesleği, ailede karar alma süreci gibi özellikleri köyle kent arasındaki değişimi ortaya koymaktadır.

Tablo 5.:Görüşme yapılan kişilerin cevaplarının değerlendirilmesi.(Saha çalışması verileri).

Görüşme Yapılan Kişilerin Eğitim Durumu				
	İLKOKUL	ORTAOKUL	LİSE	ÜNİVERSİTE
Kentte Yaşayanlar	3	1	4	2
Köyde Yaşayanlar	7	0	3	0
Görüşme Yapılan Kişilerin Mesleği				
	MEMUR	İŞÇİ	EMEKLİ	EV HANIMI
Kentte Yaşayanlar	4	3	3	0
Köyde Yaşayanlar	0	7	3	0
Görüşme Verilerine Göre Ailede Karar Alan Kişi				
	BABA	ANNE	BABA VE ANNE	TUM AİLE
Kentte Yaşayanlar	3	2	4	1
Köyde Yaşayanlar	4	1	3	2
Görüşme Yapılan Kişilerin Gazete Okuma Alışkanlığı				
	OKUYANLAR	OKUMAYANLAR		
Kentte Yaşayanlar	6	4		
Köyde Yaşayanlar	3	7		

Görüldüğü üzere köyde yaşayan köylüler ile kentte yaşayan köylüler arasında eğitim, meslek, ailede karar alma biçimi ve gazete okuma alışkanlığı gibi özellikler bakımından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Köyde yaşayanlar arasında ilkokul eğitimi almış olanlar çoğunlukta kentte yaşayan köy sakinleri arasında lise eğitimi almış olanlar çoğunluktadır. Dolayısıyla iki grup arasında bir eğitim farkı göze çarpmaktadır. Bu eğitim farklılığına bağlı olarak edinilen mesleklerde iki grup arasında farklılık göstermektedir. Kentte yaşayanlarda anne-baba birlikte karar alırken, köyde yaşayan köylüler arasında göreceli olarak anne ve babanın kendi başına karar alma oranı daha yüksektir. Buradan hareketle, kent yaşamının aile içi demokrasiyi pekiştirdiğini, eşitliği ve birlikte karar alma alışkanlığını beraberinde getirdiğini söylemek mümkündür. Son olarak, okuma alışkanlığının ve kendisi dışındaki hayatla ilgilenmenin bir göstergesi olarak köyden kente göçenler arasında gazete okuma oranı, köyde yaşayanlara göre yüksektir.

7.5. Yeniköy’den Göçün Kültürel Değerler Açısından Sonuçları

K.Maraş’ta kente uyumu zorlaştıran önemli bir mekanizma, göç edenlerin eski yerleşim yerleri ile bağlarını koparamamalarıdır. Yeniköy’den K.Maraş’a gelen nüfusun, kırsal ile olan bağı uzun süre kopartmadığı gözlemlenmektedir. Kente göçenlerin, çoğu zaman geride bıraktığı akrabalarının evinde konaklayarak ya da eski evini dağıtmayarak, yılın belli zamanlarında, kırsala döndüğü ya da gidip gelme de kırsal ile alışverişini sürdürmektedir. Oysa bu ilişki kesilseydi belki de kente uyum daha da kolaylaşacaktı. Eski yerleşim yeri ile olan bağların kopmaması, eski yaşam biçiminin bir türlü terk edilemeyeşini dolayısıyla da kente uyumun zorlaşmasını beraberinde getirmektedir. Kırsal ile olan ilişkilerin sürmesini çeşitli nedenlerle açıklamak mümkündür. K.Maraş’a gelenler, kentte henüz yerleşik bir düzen kuramadıklarından ya da köydeki kurulu düzenini tamamiyle bozmadıklarından eski yerleşim yerleriyle bağlarını koparmamaktadırlar. Bunun yanında kentte kendisini yeterince güvende hissetmeyen ya da aidiyet duygusu gelişmeyen bireylerin, köyle ilişkilerini sürdürerek psikolojik bir destek almaları da söz konusu

olabilmektedir. Kentte kalış süresi 10 yıl ve üzerinde olanların köyle bağlantısı zayıflamış sosyal değişim gerçekleşmeye başlamıştır (Şenyapılı, 1978:20).

Türkiye genelinde köyden yiyecek sağlamak da köy ile bağların kopmamasının bir nedeni olarak görülmektedir. Ancak Yeniköy dağ köyü olması sebebiyle bu alışveriş uzun sürmemektedir. Kentte kalış süresi arttıkça kişi kente uyum sağlamakta ve ekonomik olarak kendini kente adapte etmektedir. Köyden kente doğru nüfus akışı ve köy kimliğinden kopuş, yeni ortama uyum, kentli gibi davranmak ve yaşamak gibi süreçler sosyal değişimi içinde barındırır. Yeni kentliler bir yanda kente uyum sağlamak için bu yeni yaşam biçimini özümsemeye çalışmakta, diğer yandan da kendi yaşam biçimlerini kente yaymaktadırlar. Yani kente uyum iki boyutlu bir süreçtir ve bu süreçte kentlerde bazı değişimler geçirmektedirler. Kent kültürü, köy kültürüne göre daha fazla işlenmiş, kurumsallaşmış ve bu nedenle de daha karmaşık bir yapıdadır. Dolayısıyla da sosyal değişim bu sebeple güçleşmektedir (Şenyapılı, 1978:20).

Yeniköy'den göçün kültürel değerler açısından sonuçları zamanla ortaya çıkmaktadır. Bilindiği üzere kültürel değişim kısa süreli bir olgu değildir. Kültür değişir ama bu değişim uyum yoluyla gerçekleşir. Her ne kadar doğal şartlar köyü değiştirecek kadar güçlü olmasa da, kültürler zaman boyutu içinde doğal çevreye uyum gösterirler. Kentin uygulamalarını zamanla benimser. Toplumsal şartlar ve ihtiyaçlar değiştikçe geleneksel çözüm yollarının sağladığı doyum düzeyi de azalır ve değişir. Dolayısıyla kentin kullandığı pratikler doyum düzeyinde etkili olmaya başlar. Değişen şartlar karşısında ortaya çıkan ihtiyaçları karşılayacak ve sorunları çözecek yeni yol ve yöntemler veya araçlar oluşturulur (Şenyapılı, 1978:20).

Bu bilgiler doğrultusunda köyde yaşayan ve şehre göçen ailelerin kültürel uygulamalarında nelerin değiştiğini sorduğumuzda; Ş.6. *“Köyün eski düğünlerinde acayip eğlenirdik. Düğün 3 gün sürerdi. Şimdi şehirde de bizim köylülerin bir kısmı aynı adetleri devam ettiriyorlar. Cenaze oldu mu köyün tamamı işini gücünü bırakır cenaze evine gider taziyede bulunurdu. Cenaze evinde yemek pişmez, komşular yemek yapar getirir topluca yenilirdi. Bir hafta yas tutulurdu. 40. Ve 52. gecelerde mevlüd okutulurdu. Mevlüdlerde şerbet dağıtılır, yemek verilir, tütsü gezdirilirdi. Özellikle çocuklar çok sevinirdi, düğündür, mevlüddür, nişandır çok çocuk olurdu. Şimdi köyde bu törenleri yaptığımızda az çocuk bulunuyor, hep yaşlı dolu. Şehirde ise çoluk çocuk var ama maddi durum zayıf olduğu için bu tür etkinlikler fazla yapılamıyor. Çocuk dış çıkarınca hedik (kaynatılmış buğday) dağıtılırdı. Yer sofrasında yufka ekmekle yemekler yenilirdi. Kahvaltıda çorba içilirdi, şimdi çay içiliyor.”* K.2.ise: *“Bizim köylüler eskiden çok kaba konuşurlardı. Kavga dövüş huzursuzluk vardı.”* demiştir.

Köyde düğünler genellikle Ekim sonu başlar Kış ortasına kadar devam eder. K.3. ün verdiği bilgiye: *“göre köyde düğün Cuma günü akşam kız evine aşçı gönderilmesiyle başlar. Cumartesi günü öğleyin köy meydanında Yahni ve Döğme Pilavı yenilir. Akşam kına gecesi yapılır. Pazar günü öğleden önce kız evine gidilerek gelin alınır ve törenle erkek evine getirilir. Ailenin ekonomik durum yerindeyse düğün töreni kentteki düğün salonunda yapılmaktadır. Köyün tamamı düğün ve ölüm törenlerinde yer alır. Toplumsal birliktelik burada kendini hissettirir. Köyde genç sayısının azalmasıyla birlikte düğünlerde azalmış ve eski önemini kaybetmiştir. Cenaze törenleri, bayramlar köyde yaşayanlarla şehirde yaşayanları bir araya getiren en önemli etkendirler.”* Yeniköy'den kente göçenlerde sosyal değişim o kadar hızlı ki 2000 yılından sonra doğan çocuklar köyün eski kültüründen uzaklaştığı söylenebilir.

Resim 12.: Köyde Mevlid Yemeği

Resim 13.:Yer Sofrasında Yemek Kültürü

(Saha çalışması sırasında tarafımızdan görüntülenmiştir).

Topladığımız veriler neticesinde şunları söyleyebiliriz; köyden kente göçle; çocuk oyunları, sofrada yemek kültürü, düğün törenleri, mevlit, aile içi eğlence unsurları, komşular ve akrabalar arası görüşme sıklığı, büyüğe saygı unsurları değişmiştir. Bu saydığımız unsurlar özellikle ikinci kuşakta belirginleşmiştir. İkinci kuşak şehir kültürüne uyum ve uygulamalarında ise daha başarılıdır. Köyde nüfusun azalmasına bağlı kültürel etkinlikler değişmiş, şehirde kent kültürü özellikle ikinci kuşağı etkileyerek değiştirmiştir.

Kente yaşayanlar açısından baktığımızda Ş.10'un verdiği bilgiye göre: "gecekondu mahallerinde yaşayanlar kendileri için bir ara kültür oluşturmuşlardır. Diğer mahallelerde yaşayanlar ise kent kültürüne uyumda daha istekli ve zorunludurlar. Gecekondu mahallelerinde düğün, mevlit, nişan törenleri sokakta yapılırken diğer mahallelerde nadiren sokakta yapılmaktadır" demiştir. Ş.7. "Kentte ekonomi, eğitim, sağlık imkanları doğrultusunda sosyal etkinlikler daha kolay yapılmakta, ancak köyün tadını vermemektedir." Bu verilerden yola çıkarak kültürel değişimin köyde ve kentte farklı hızlarda gerçekleştiği söylenebilir. Köyde terk edilmişliğin her aşamada ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Köyde saha çalışmamız sırasında katıldığımız mevlit ve düğün töreninde çoğunluğu orta yaş ve üzeri köylülerin oluşturduğu görülmüştür. Şehirde katıldığımız düğünde ise çoğunluğu çocuk ve gençler oluşturmaktadır. Katıldığımız bu törenler köyden kente göçün güçlü kanıtlarından biri olarak karşımıza çıkmıştır. Düğün, mevlit, nişan, cenaze törenleri ayrıntısında farklılıklar görülmüştür. K.5. "Köyde asker uğurlama artık yapılmamaktadır. Düğün davetinde artık yolluk gönderilmemekte, düğünlerde çaba(para toplanan eğlence) yapılmamakta, düğün sonrası duvak yemeği verilmemektedir."

Yukarıda anlatılanlar sonucunda köyde ve kentte kültürel değerlerde değişme görülmüştür.

7.6. Yeniköy'den Göçün Teknolojik Açıdan Sonuçları

Resim 14: Köyde Teknoloji

Resim.15: Köyde Sanal Futbol Oynayan Çocuklar (Saha çalışması sırasında tarafımızdan görüntülenmiştir).

Teknolojik olarak köyde ve kentte değişimin deva etmekte olduğu görülmekte, ancak kentte imkânlarla ulaşım sebebiyle daha hızlı köyde ise yavaştır. Köyde yaşayan nüfusun yaşlı olması da teknolojiyi ihtiyaçlar doğrultusunda evlerine getirmektedir. Yukarıda resimde görüldüğü gibi soğuk kış günlerinde acil ısı ihtiyacı için elektrikli soba, vakit geçirmek için LCD TV ve şarj edilebilir elektrikli lamba teknolojinin ihtiyaçlar doğrultusunda eve girdiğini göstermektedir.

Kentte de ihtiyaçlar çerçevesinde teknoloji günlük yaşama girmektedir. Ancak arkadaş ve mahalle çevresine özentisi sonucu zorunlu ihtiyaç olmayan teknolojik aletler ekonomik imkânlar zorlanarak alınmaktadır. Gençlerin yaşamları da hızla sanallaşmaktadır. Bu etki köyde de resimde görüldüğü gibi yavaş da olsa görülmektedir. İnsanların sohbetleri, eğlencesi vs. hızla sanallaşmaktadır. Bu da sosyal değişimin sanal yönde olduğunu göstermektedir.

7.7. Mekânsal Değişim

Yeniköy'de saha çalışmasında sırasında, çocukluk yıllarımdaki nüfus yoğunluğunu göremedim. Evler, 3'te 1 oranında boş, oturan yok. Köy kahvesi 3 taneydi, hepsi kapalı, köy bakkalı kapalı. Evlerin çatısı çinkolar kararmış, çürümeye yüz tutmuş. Sadece Yeniköy merkezde 70 ev boş kullanılmaz durumda. Diğer evlerde yaşayanlar yaşlı, genç nüfus az. Evleri sağlamlaştırmak için birçoğunun önüne beton avlu yapılmış. Evlerin

içine şebeke suyu çekilmiş. Tuvaletler eskiden evin dışında bahçedeydi, şimdi çoğunda evin içinde. Evlerde teknolojik aletler ekonomik imkanlar ölçüsünde evlerde var. LCD TV, Elektrikli Isıtıcı, Su Isıtıcısı, Fırın, Ütü, Çamaşır makinesi vs. bulunmaktadır.

Köyde 2007 yılında yapılan numarataj çalışmasında görev alan köy muhtarının verdiği bilgiye göre: “Söz konusu sayımda 273 konut bulunduğu tespit edilmiştir. Bu konutlardan 9 toprak, 236’sı ahşap çinko çatılı, 28’i betonarmedir. 1993 yılında köyde 32 toprak ev bulunurken şimdi çoğunda yaşlıların oturduğu 9 toprak ev kalmıştır. Betonarme ev 1993’te 8 iken şimdi 28’e ulaşmıştır. Köy yolları, ulaşım değişmemiştir. Hala bakımsız.”

Resim.16.: Boş ev

Resim.17.: Çinko çatılı ve arkada görülen betonarme ev (Saha çalışması sırasında tarafımızdan görüntülenmiştir).

Saha çalışmasındaki gözlemlerimiz sonucunda, evlerin dışının değişmesinin iç kullanımı değiştirmede, ancak kullanılan malzemelerin değiştiği izlenmiştir. Somyaların yerini kanepeler almaya başlamıştır. Mutfak tezgahı aynı ama yemek pişirmede şömine türü ocakların yerini tüplü ocaklar almıştır. Evlerin mimari yapısı: evler genellikle iki katlıdır. Alt kat ahır evde beslenen hayvanlar içindir. Üst katta aile içindir. Evlerde genel olarak alt katta sofa denilen yer üst katta ise çardak denilen ahşaptan yapılmış avlu vardır. Elektrik tesisatları genelde sıva üstüdür. Evin tüm kapıları ve pencereleri ahşaptır. Odalar misafir odası, mutfak, oturma odası hol ve yatak odasından oluşmaktadır. Köydeki yeni yapılan betonarme evlerde ahşap hemen hemen hiç kullanılmamaktadır. Penceler plastik, kapılar ise; demir, plastik veya ahşap, sütunlar ve çatı; betondur. Ama yapı aynı iki kat ahır ve üstünde ev şeklindedir.

Resim .18.: Evin avlusu (Çardak)

Resim .19.: Oturma odası

Şehirdeki Yeniköy'lülerin evleri ziyaret edildiğinde görülen durum köy evinden çok farklıdır. Genelde evler, satın alınan arsanın büyüklüğüne ve ekonomik durumuna göre plansız, düzensiz, kullanımı kolay olmayan gecekondur şeklidir. Kente ilk geldiğinde ekonomik durumunun yettiği kadar 2 oda yapılmıştır. Para kazandıkça ek odalar yapılması planlanmıştır. Köydeki mimari yapı ve inşaat şekli şehirde yok olmuştur. Evler ne şehir evine nede köy evine benzemektedir. Bunun yanında ekonomik durumu yetenler daha planlı evler yaptırmışlardır. Kente 1980-1990'lı yıllarda göçenler ve eğitim sonucu işe girerek kente göçenlerin büyük çoğunluğu apartmanlarda yaşamaktadır.

8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kahramanmaraş'ta köyden kente göçler, yıllar itibari sosyal ve ekonomik değişime neden olmuştur. Bu değişim; sonuç olarak iki yönlü oluşabilir, köydeki yansımaları ve kentteki yansımaları şeklindedir. Her iki yansımının genel sonucu ise kentin süratle kısmen köye, köylerin ise ıssız ve terk edilmiş viranelere dönüşmesidir. Ama bütün bu gelişme ve değişimler beraberinde yeni fırsat ve açılımları da gündeme getirmiştir. Bu çalışmada köyden kente göçün ağır ve ileri düzeyde olduğu Kahramanmaraş İli Onikişubat İlçesi Yeniköy Köyü'nde meydana gelen göçün nedeni ve sonuçları değerlendirilmiş ve bunun kentte ve köyde meydana getirdiği sosyal değişime ele alınmıştır.

Kahramanmaraş'a göç sonucu gelen bireylerin kentte karşılaştıkları yeni yaşam tarzına uyum sağlamaları, iki boyutlu bir süreç olarak algılanmalıdır. Kent kültürüne uymaya çalışan gruplar, kendileriyle birlikte kentleri de değiştirmiş, kentleşme dinamikleri açısından arzulanmayan sonuçlar ortaya çıkmıştır. Söz konusu değişiklikler, kentin sadece mekânsal yapısıyla sınırlı kalsaydı çözümleri daha kolay olabilirdi. Nitekim K.Maraş'ta da yeni başlayan ancak yaygın bir uygulama alanı bulamayan kentsel dönüşüm projeleri hayata geçirilirse, kentin mekânsal yapısındaki bozulmanın düzeltilmesi gerçekleştirilebilir. Aynı zamanda kente göç etmiş köylülerin sosyal değişmesi de hızlanmış olur. Ancak Sanayileşme sürecini tam tamamlayamamış, Türkiye gibi gelişmekte olan ülke kentleri, küresel ekonomi içinde kendilerine yer bulmakta zorlanmaktadır. Sanayileşme ile desteklenmeyen kentleşme süreci, Türkiye kentlerine sadece nüfus bazında kent olma niteliği kazandırmış, gelişmiş bir kent ekonomisinin kurulması mümkün olmamıştır. Ekonomik değişimle ilgili bölümde açıkladığımız ilimiz ekonomisinin hızlı yükselişi devam ederse tarım toplumu olma özelliğimiz hızla değişecektir.

Diğer bir yandan kentte daha iyi bir yaşam için gelinmesine karşın özellikle vasıfsız köylülerin kalitesiz bir yaşam sürdüğü tespit edilmiştir. Köyden işsizlik nedeniyle, sağlık problemleri nedeniyle, eğitimsizlik nedeniyle kente göçen insanlar, buralarda da aynı problemlerle karşılaşmışlar. Göçün ilk yıllarında sadece aile reisi bir işte çalışmış, sonra çocuklara iş bulunmuştur. İlk göç yıllarında eşlerin çalışmasına izin vermeyen köylüler yaşam standartlarının düşüklüğü ve ekonomik yetersizlik sebebiyle daha sonra eşlerinin çalışmasına büyük çoğunlukla izin vermişlerdir. Eğitim sonucu sınıf atlayan köylülerin ise kaliteli bir yaşam sürdüğü farklı mahallelerde oturduğu belirlenmiştir. Diğer bir yandan köy çocukları şehirde gecekondü bölgelerinde nüfus artışı sebebiyle 50-60 kişilik sınıflarda eğitim görmek zorunda kalmışlardır. Kente göç için sebep olan eğitim imkânı, köylülerin kalabalık sınıflarda zor şartlarda eğitim görmesi sebebiyle kısmen dezavantaj olmuştur.

Yaşanan hızlı dönüşümler sonucunda, tarımın birdenbire terk edilmesi, kentlere göçü beraberinde getirmiş, ekonomik sistemlerini henüz tam kuramamış olan kent bu duruma hazırlıksız yakalanmıştır. Köyden göç edenler, gelişmiş kent ekonomisine girememekte, kimi zamanda geçimlik yeni bir sektörün, pazarcılık, minibüsçülük, işportacılık, kapıcılık vb. oluşmasına yol açmaktadırlar İşsizlik beraberinde yoksulluğu, kötü yaşam koşullarını getirmektedir. Yoksulluk ve kötü yaşam koşulları da birçok toplumsal ve sosyal soruna neden olmakta, dolayısıyla işsizlik kentin tamamı üzerinde etkili olmaktadır.

Ekonomik değişim, teknolojik değişimle paralel gelişmektedir. Toplumsal değişimde bu değişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Köyden kente göç ise tüm bu değişmelerin hem sebebidir hem de sonucudur.

Köyden kente göçün sebepleri: araştırmamızda elde edilen bulgular doğrultusunda Yeniköy'den kente göç ekonomik sebeplerle başlamıştır. Bunu eğitim, sosyal güvence, özenti, kentin imkânlarından faydalanma isteği, sınıf atlama ön görüşü ve kadınların köyün iş yükünden kurtulma isteği takip etmiştir. Şehirdeki istihdam ortamı, eğitim ve sağlık kurumlarının varlığı ve şehir hayatının çekiciliği kenti cazip hale getirmiş ve köyden kente doğru nüfus hareketi hızlanmıştır.

Köyden kente göçün sonuçları: Yeniköy'den kente göçün sonucunda öncelikle köy terkedilmiş ve ıssız bir görünüm kazanmıştır. Köyde işlenen tarım arazisi azalmış, ağaçlıklar artmıştır. Hayvancılık için elverişli alanlar oluşmuştur. Köyde kalan az sayıda insan tarım, hayvancılık, mevsimlik manav, zeytincilik, bağcılık gibi faaliyetler için avantajlı hale gelmişlerdir.

Eğitim için yeterli öğrenci kalmaması sebebiyle köy okulları kapatılmıştır. Köyün bakkalı, kahvehanesi kapatılmış sokakları boş kalmıştır. Köylerde yapılan törenler (düğün, nişan, cenaze, mevlit vs.) genç nüfusun çok azalması sonucu, eski günlerden çok farklıdır. Köydeki karakol ve sağlık ocağı da nüfusun azalmasına bağlı olarak kapatılmıştır. Köyde yaş ortalamasının yükseldiği görülmüştür. Bunun yanında

kentte Yeniköylülerin ikamet ettikleri mahalleler veri toplamak için gezildiğinde sokaklarda çok sayıda çocuğun oynadığı görülmüştür. Dolayısıyla göç köyün yaş ortalamasını yükseltirken, kentte köylülerin oturduğu mahallerin yaş ortalamasını düşürmüştür. Ayrıca kentteki törenlerde de çok sayıda genç ve çocuğun bulunduğu gözlenmiştir. Köyde sessiz ve sakin bir hayat devam ederken şehirde hareketli bir yaşamın sürdüğü görülmüştür.

Kentte mahalle tercihi ilk önce köylülerinin oturduğu mahalleler olmuştur. Ekonomik durum iyileşince ya mahalledeki evlerini değiştirmişler ya da farklı mahalleye göç etmişlerdir. Köyden göçenler kentte hızlı bir nüfus artışına neden olmuşlardır. Kentte Karacaoğlan, Sümbüllü, Barbaros, Abdulhamithan, Piri Reis mahallelerinde oturan Yeniköylü sayısı köy nüfusunu dörde katlamaktadır. Kentte Yeniköylülerin oturdukları semtlerde K.Maraş'lı nüfusu yok denecek kadar azdır. Yeniköylülerin kent merkezini çevreleyen alanlarda kurdukları gecekondu yeni bir aile tipini ortaya çıkarmıştır. Bu aile tipi Köy ailesine göre kişileri daha az, üyeleri arasındaki iş-güç biçimi çeşitlenmiş, yararlı gördüğü bir takım köy özelliklerinden bir bölümünü zamanla kabullenmiş, toplumsal değer ve alışkanlıkları bakımından bir ucu köyde bir ucu kentte iki aile tipi arasında geçiş durumunu gösteren aile ortaya çıkmıştır.

Göç sonucu oluşan sosyal değişim: Akraba, komşu ziyaretleri köye oranla çok azalmıştır. Gecekonduya yaşayan ailelerin çocukları sokakta oynarken apartmanlarda oturanların çocukları teknolojik eğlencelerle sosyal yaşamdan uzaklaşmıştır. Kentteki kültürel imkânlardan (tiyatro, sinema, konser, spor müsabakaları) köylülerin bir kısmının faydalandığı tespit edilmiştir. Yeniköy'den göç sonucu kentte ortaya, ne tümüyle köye ne de tümüyle kente özgü olan geçiş toplumu çıkmıştır. Temelde kent yaşamına da etkide bulunan bu geçiş toplumu sosyal değişimi ortaya çıkarmaktadır.

Sonuç olarak köyün tekrar cazip hale gelmesi için yayla turizminin canlandırılması, K.Maraş'a has bağ kültürünün yaygınlaştırılması gerekmektedir. Yeni başlayan köydeki bağ evi yapımları bu sürecin hızlanacağını göstermektedir. Köyün yollarının iyileştirilmesi, şebeke suyunun sürekli akması ve alt yapı sorunlarının çözümünün köyü yaşanabilir hale getireceği tespit edilmiştir.

Yeniköy'den kente göçen insanlarda kentlilik bilinci eksikliği yoğun olarak görülmektedir. Çünkü farklı ortama gelmiş, barınacak konutu yok, iş bulma sorunuyla karşı karşıya olan köy insanı çevresindeki aileler, aynı sorunları ya yaşıyor, ya da zorlukla atlatmış olduğu için kenti sahiplenmek gibi bir amacı yoktur. Bu durumda kentsel problemler karşısında kent insanını da toplumsal birlikten ve dayanışmadan yoksun bırakmaktadır. Kendini kentin bir parçası olarak görmeme de kent problemleri adına çabalama uğraşını zayıflatmaktadır. Kısmi olarak kentsel sorunların çözümünde Yeniköy'den kente göçenlerin uyum süreci tamamlandığında çözüm kendiliğinden oluşacaktır.

KAYNAKÇA

ARON, R., 1997. Sanayi Toplumunu, Çev.: E. Gürsoy, Dergah Yayınları, İstanbul, 263s.

BAŞBAKANLIK Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1998.Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan Terör Nedeniyle Göç eden Ailelerin Sorunları, Ankara, 528s.

DOĞAN, İ., 2009. "Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar ", Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 736s.

GÜREŞÇİ, E., YURTTAŞ, Z., (2008), "Kırsal Göçün Nedenleri Ve Tarıma Etkileri Üzerine Bir Araştırma: Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağı Örneği", *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 14(2), ss. 47-54.

İÇDUYGU A. ve ÜNALAN T., 1998., "Türkiye'de İç Göç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri", İsmail Aydıngün, Türkiye'de İç Göç; Türkiye'de İç Göç Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı, 38, İstanbul, TETTV Yayınları, 244s.

İÇDUYGU, A. vd., 1998. "Türkiye'de İç göç ve İç göçün İşçi Hareketine Etkisi", İsmail Aydıngün, *Türkiye'de İç Göç*, 44, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 205s.

İÇDUYGU A. VE SİRKEÇİ İ., 1999. "Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri", Oya Baydar, 75 Yılda Köylerden Şehirlere, 250, İstanbul, TETTV Yayınları, 260s.

E-ŞEHİR, <http://www.e-sehir.com/turkiye-haritasi/kahramanmaras-il-haritasi.html> , 22.08.2014.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Kent Tanıtımı Ekonomi Sayfası, <http://www.kahramanmaras.bel.tr/kent-hakkinda/kahramanmaras-ekonomisi.html>, (19.08.2014).

- Kahramanmaraş Valiliği, İl Tanıtımı Coğrafi Yapı, <http://kahramanmaras.gov.tr/CografıYapı.aspx>, (19.08.2014).
- KARPAT, K., 2003., *Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm*, Çev., Abdulkerim Sönmez, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 371s.
- KARLIKLI, Ş., 1997. Değişimin Simgelendiği Kent Kahramanmaraş, Creative Yayıncılık, İstanbul, 224s.
- KIRAY, M. B., 1998. Kentleşme Yazıları, Bağlam Yayınları, Ankara, 187s.
- KIRAY, M.B., 1982. Toplumsal Değişme ve Kentleşme; Kentle Bütünleşme Sorunu, Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, Ankara 252s.
- KMTSO, http://www.kmtso.org.tr/statik.php?file=ekonomik_gostergeler&menuID=18, (25.08.2014).
- KONGAR, E., 1999, Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, Remzi Kitabevi, İstanbul, 460s.
- OZANKAYA, Ö., 1991. Toplum Bilim, Cem Yayınevi, İstanbul, 552s.
- PEKER, M., (1999), “Türkiye’de İçgöçün Değişen Yapısı”, Oya Baydar, 75 Yılda Köylerden Şehirlere, İstanbul, 56, TETTV Yayınları, 260s.
- SEZAL, İ., 1997. “Göçler ve Şehirleşemeyen Şehirler”, İhsan Sezal, Toplum ve Göç Sosyoloji Kongresi, s. 57-84, Ankara, DİE Yayınları, 286s.
- ÖZUĞURLU, M., 2005. Anadolu’da Küresel Fabrikanın Doğuşu: Yeni İşçilik Örüntülerinin Sosyolojisi, Halkevleri Emek Araştırmaları Merkezi Yayını, İstanbul, 286s.
- ŞENYAPILI, T., 1978. Bütünleşmemiş Kentli Nüfus Sorunu, ODTÜ Yayınları, Ankara, 205s.
- TEKŞEN, A., 2003. Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşerilik, Ankara’daki Malatyalılar Örneği, DPT Yayınları, Ankara, 256s.
- TUİK, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul?kod=4>, 05.08.2014, 14.08.2014, 22.08.2014.
- TÜMERTEKİN, E., ve ÖZGÜÇ, N., 1998. Beşeri Coğrafya, İstanbul, 576 s.
- YALÇIN, C., 2004. *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 192s.
- YILMAZ, M., 2008. “Yapısal Uyum Programlarının İçgöç Ve Kentsel İşgücü Piyasasına Etkileri: Kahramanmaraş Örneği”, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.